

כאן] אמר רבי הונא בשם רבי ירמיה, מכאן ששומע כקורא. וראיה לדבר, פתיב (מלכים ב, כב-טז) אשר קרא (לפני) מלך יהודה, ולא שפן-הסופר קרייה? והלא כתוב (שם פסוק י') ויקראהו שפן לפני המלך, אלא מכאן ששומע כקורא. מהו לעמוד מפני ס"ת — האם חובה היא לעמוד מפני ס"ת? אמר רבי חלקיה אמר רבי סימון בשם רבי לעזר — קל וחומר הוא, מפני בנה — תלמיד חכם הלומד אותה, הוא עומד, לא כל ^{העומד} מפני תורה עצמה — שחייב לעמוד מפניה [ראה ביאור כאן].

רבי הונא בשם ר' ירמיה: מכאן ששומע כקורא כתיב אשר קרא [לפני] מלך יהודה ולא שפן קרייה? אלא מכאן ששומע כקורא.

לעמוד מפני ס"ת גם הנגלי קידושין לג ב דן נשאלה זו אם לעמוד מפני ס"ת, והשיב כהירושלמי דגן, אם מפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן. במכות (כז ב) הכריז רצא: כמה טפסאי שאר אינשי, דקיימי מקמי ס"ת ולא קיימי מקמי גזרל רצה. וכמז שס המהרש"א בח"א, שאר אינשי — עמי הארץ. והקושיא היא ידועה, הרי דברי רצא עומדים נספריה לש"ס קידושין והירושלמי, דמשמע מבוחר שמעלת ס"ת עדיפה מלומדיה, ואיך אמר רצא נמכות הנ"ל כמה טפסאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה? ומתרץ אם הקושיא הזאת הרי"ן בקידושין הנ"ל, הא דאמר רצא כמה טפסאי וכו' לא משום דעדיף גזרל רצה מס"ת, שהרי איפכא אמרינן בקידושין, אלל לומר שאלמלא הס, היתה החורה כרוכה ומונחת, ואינה מפרשי לה, דבאורייתא כתיב ארבעים יכנו ואמו רצנן ונצרי להו חדא, לכן כמה טפסאי יניהו דלא סברי ששס שראוי לעמוד מפני ספר מוכה כך ראוי לעמוד מפני לומדיה. ונתוספות אמרו דהסס הכי צריך לעמוד [כגירסת הק"ע].

זה שהוא עומד לקרות בתורה, מפני מה הוא עומד — בשעת הקריאה? מפני כבודה — של התורה, או — הסיבה של העמידה בזמן הקריאה היא מפני כבוד הרבים — הוא צבור המתפללים. אין תימר — אם תרצה לומר מפני כבודה — של התורה צריך לעמוד בשעת הקריאה, אז אפילו בינו לבינה — אפילו ביחידות צריך לקרות בעמידה, אין תימר מפני כבוד הרבים — אז בינה לבין עצמו אינו צריך לעמוד [כגירסת הק"ע].

זה שהוא עומד לקרות בתורה, מפני מה הוא עומד — בשעת הקריאה? מפני כבודה — של התורה, או — הסיבה של העמידה בזמן הקריאה היא מפני כבוד הרבים — הוא צבור המתפללים. אין תימר — אם תרצה לומר מפני כבודה — של התורה צריך לעמוד בשעת הקריאה, אז אפילו בינו לבינה — אפילו ביחידות צריך לקרות בעמידה, אין תימר מפני כבוד הרבים — אז בינה לבין עצמו אינו צריך לעמוד [כגירסת הק"ע].

והמסקנא היא: מפני כבודה — של התורה הוא עומד, ואפילו הכי אינו חייב לעמוד, בינו לבין עצמו, כי אם את אומר כן — לחייבו לעמוד ביחידות אף הוא מתעצל ואינו קורא. רבי שמואל בר רב יצחק עאל — נכנס לכנישתא — לבית הכנסת, חמא חד בר נש — אדם אחד קאים מתרגם — [ראה ביאור כאן] עומד ומתרגם סמיך לעמודא — כשהוא סומך עצמו בעמוד. אמר ליה — רבי שמואל בר רב יצחק אסור לך: כשם שניתנה — התורה באימה וביראה, כך אנו צריכין לנהוג בה באימה וביראה.

בירורי מושגים **תרגום**
במגילה (ג,א) אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייה בר אבא, תרגום של תורה, אנוקלוס הגר אמרו מפי רבי אליעזר ורבי יהושע, תרגום של נביאים, יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי. לאור האמור יש אולי להוציא מסקנא המתבקשת, שהתרגום יונתן בן עוזיאל על התורה, אינו של יונתן בן עוזיאל, הגדול בתלמודיו של הלל הזקן, אלא של מתרגם אחר ששמו היה יונתן בן עוזיאל. היה המברך חייב מדברי סופרים והעונה חייב מן התורה לא יצא ידי חובתו עד שיענה או עד שישמע ממי שחייב בה מן התורה (רמב"ם, אהבה, הלי ברכות פ"א הי"א) כל הרואה ספר תורה כשהוא מהלך חייב לעמוד מפניו, ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שהוא מהלך בו כשיגענו למקומו או עד שיתכסה מעיניהם ואח"כ יהיו מותרין לישב. השומע קול הנושא ס"ת, אע"פ שאינו רואה אותו, חייב לעמוד — רמ"א שם. אין התורגמן נשען לא לעמוד ולא לקורה אלא עומד באימה וביראה. וצריך אחד לעמוד עמו בשעת קריאה כדרך חזן העומד עם הקוראין.

2

סימן קמא

דיני הקורא והמקרא. ובו ח' סעיפים:

א צריך לקרות א^(א) מעומד י^(א) וואפילו
ב^(ב) לסמוד עצמו לכותל או לעמוד אסור ו^(ב) אלא
אם בן הוא בעל ג' בשר: הגה (ב) ו^(ב) וכן המון הקולא
צריך לעמוד עם הקולא^ד:

סימן קמו

שלא לדבר בשעת הקריאה. ובו ד' סעיפים:

ד יו^(א) אין צריך לעמוד ו^(ה) מעומד בעת שקורים
בתורה: הגה ז^(ו) ו^(ו) ויש מחמירין ועומדין וכן עשה
ג^(ז) מוהר"ם:

שעורים

לזכר אבא מרי ז"ל

מרן ר' משה הלוי סולוביצ'יק

סאת בנו וחלמידו
יוסף דוב הלוי

להשלמת דברינו, יש להציע רעיון יסודי נוסף: כי קריאת התורה בציבור
זהה היא עם חזויית עמידה לפני השכינה כבמעמד הר סיני. יש בתופעה הזאת
משום שיחזור המפגש בין הקב"ה וכנסת ישראל, והוא טמון בחובה. בשמעו
הקריאה, צריך הציבור לצייר בנפשו כאלו עכשיו התורה ניתנת מסיני, בקולות
וברקים ובקול שופר חזק מאד. התקנה המקורית של משה ובית דינו, שסבבה

השוואת קריאת התורה למעמד הר סיני קובעת יסוד נוסף בהגדרת מצותה,
והיא נימת קבלת עול מלכות שמים שבה. החובה לשמוע דבר ה' מבוססת על
יסוד מיוחד המהווה כל מהותה של קריאת התורה והוא: קבלת עול מלכות
שמים. עצם ההלכה כי אין קוראין בתורה בפחות מעשרה משום שאין דבר
שבקדושה נאמר בפחות מעשרה, מעיד כמאה עדים, כי פעולת הקריאה זהותית
היא עם מעשה קבלת עול מלכות שמים. הרמב"ם ציטט הלכה זו בשני מקומות
בהלכות תפלה, בפ"ח ה"ד ובפי"ב ה"ג; הרי שהצריך עשרה הן לברכות והן
לקריאה כשלעצמה. העובדה כי ברכות התורה מתחילות בקדושה, באמירת ברכו
את ה' המבורך, מפיצה אור בהיר על מהותה של קריאת התורה, שהיא בעצמה
פעולת קבלת עול מלכות שמים. וכן צירף הרמב"ם קריאת התורה וברכותיה

תנ"ך
קריאה בתורה ע"י נכה

1

שאלה
האם מותר להעלות לקריאה בתורה
או שבעל הקורא יהיה נכה היושב על
כסא גלגלים ואינו מסוגל לעמוד ולהישען
על הבימה?

תשובה
א. כתב בספר ילקוט יוסף (כרך ב' סי'
קמא סי' טו): "שליח ציבור שזודע לקרוא
בתורה בסנמיה ובקדוקיה, חלה ברגלי

עד שנעשה נכה ל"ע. והוא מרותק לכסא
גלגלים, אם יוכל להתאמץ במדת אשש
אחרים שיקימנה ויוכל לעמוד ולהסמך על
התיבה, רשאי להיות שליח צבור ולקרוא
בתורה, אבל אם אינו יכול לעמוד כלל,
אפי"ו ע"י סמיכה נמורה, אין להחזיר לכה
כה להיות שליח ציבור ולקרוא בתורה
מיושב".

ובמקורות האריך בראיות שבקריאה ע"י
סמיכה מותר אבל בישיבה אין להחזיר לו

2

ב. ראשית, נקדים שכל המושג 'שליח
ציבור' בקה"ת הוא מושג מאוחר שתוקן
כיון שאנשים לא ידעו לקרוא בתורה.
והרמב"ם פוסק, וכן נוהגים בני תימן,
שהעולה קורה בעצמו כפי שהייתה התקנה
במקורה. וא"כ מעיקר הדין אין להבידל בין
עולה לתורה לבין בעל הקורא, ולא נזכרו
בפוסקים הגדרות מיוחדות לבעל קורא,
אלא כל עולה הוא בבחינת בעל קורא
(שליח ציבור' בלשון ילקוט יוסף). ואם כן
השמטתו של בעל ילקוט יוסף את דינו של
עולה שהוא נכה אינה מקרית אלא עולה
ובעל קורא לכתחילה חד הוא.

ויבטל ולא יקרא בתורה. למדנו מכאן כמה
נקודות חשובות, ראשית, שהקריאה
בתורה היא לעמוד תורה ולכן הסיקה
הגמרא שכדי שלא יבטל תיקנו שיקרא
וילמד בישיבה, ורק הקורא בציבור מפני
כבוד הציבור צריך לעמוד. וכל זה תקנת
חכמים ולא מעיקר הדין. רבי שמואל בר
רב יצחק חידש צד נוסף שצריך לעמוד
בגללו והוא כדרך שהתורה ניתנה באימה
וביראה, כך קריאת התורה בציבור יש בה
צד של קבלת התורה וע"כ מן האזוי שכן
יקרא בתורה באימה וביראה - בעמידה
ולא בסמיכה.

3

ולהיפך כמה וכמה מן הראשונים כתבו
להיפך שיוצא י"ח בדיעבד.
ח. כל זאת באדם בריא בקריאה
בציבור, וק"ו בנכה ל"ע. והרי אנוס הוא
ואין בישיבתו להוכיח שאינו מקבל את
התורה באימה וביראה. ולכן נראה שצריך
להעלותו לתורה אף אם יושב על כסא
גלגלים וממילא אם הוא נוהג כרמב"ם
יקרא בתורה בעצמו, ואם כשאר קהילות
רשאי לעלות לתורה ובעל הקורא יקרא
עבורו והוא יענה אחריו ויתן עיניו בספר
התורה, ואם יש צורך בכך ינמיכו עבורו
את הספר, כדי שיוכל לקרוא. ואם אין
בעל קורא אחר אלא הנכה היושב על כסא
גלגלים, יהא הוא בעל קורא של כל
הציבור.

וכדמות ראייה מתחילת אמירת 'ונתנה
תוקף' במעשה ר' אמנון ממגנצא, כמסופר

מסקנה

מותר להעלות נכה שאינו יכול לעמוד
לתורה, ואם אין אחר היודע לקרות
רשאי להיות בעל הקורא.

3

היינו, הירושלמי חקר מפני מה צריך
לעמוד בקה"ת האם מפני כבוד התורה או
מפני כבוד הדב"ס. ומסקנתו שצריך לעמוד
מפני כבוד הדב"ס, שאם תאמר שהוא
צריך לעמוד מפני כבוד התורה יתעצל

הב"ח דייק שאם במגילה קורא במיושב
רק בדיעבד הרי בתורה אסור לקרות אף
בדיעבד, ואם קרא צריך לחזור ולקרות.
ובניגוד לרש"י ולרשב"א למאירי ולר"ן
שדייקו ממגילה להיתר בדיעבד, הב"ח
מדייק לחומרא. וצ"ע שלא הביא אף אחד
מהראשונים שחולק עליהם, פרט לטור
ממנו דייק.

ז. המגן אברהם על סימן קמא (ס"ק א)
הביא את הב"ח, ורצה להטות את פסק
השו"ע שם כב"ח שאינו יוצא אף בדיעבד.
והוא עצמו הדגיש שהב"י כתב בשם רש"י
שהאיסור בישיבה הוא רק לכתחילה.
והביא לכך ראייה ממלך שקורא ב'הקהל'
בישיבה ואם הקריאה בתורה בציבור
בישיבה היא באיסור המעכב את הקריאה
היו מחייבים אף מלך לקרוא בעמידה. ולא
הביא המג"א את דברי הב"י בסי' תרצ
שממנו משמע שבמגילה קורא אף
לכתחילה במיושב לולא כבוד הציבור. וכן
הפרישה בסי' קמא כתב שדין קה"ת
במעומד לפי הטור הוא רק לכתחילה, וכן כף
פסק בשערי אפרים (שער ג סעיף יא), וכן כף
החיים (סי' קמא ס"ק ב) הביא רבי'ם
מהאחרונים שהורו שלא כב"ח.

1